

Innst. 234 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Prop. 53 S (2014–2015)

Innstilling fra justiskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 269/2014 av 12. desember 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 98/2013 om markedsføring og bruk av utgangsstoffer for eksplosiver

Til Stortinget

1. Sammendrag

Ved EØS-komiteens beslutning nr. 269/2014 av 12. desember 2014 ble det besluttet å innlemme europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 98/2013 om markedsføring og bruk av utgangsstoffer for eksplosiver ved en endring i EØS-avtalen vedlegg II kapittel XV og XXIX.

Forordningens formål er å redusere risikoen for angrep utført ved hjelp av utgangsstoffer for eksplosiver, og på denne måten forbedre EU/EØS-borgernes sikkerhet. Forordningen skal også sikre lik kontroll med adgang til disse stoffene i hele EU/EØS-området, og forhindre terrorister og andre kriminelle å utnytte forskjeller i statenes sikkerhetsregelverk. Forordningen trådte i kraft i EU i mars 2013.

Beslutningen i EØS-komiteen ble fattet med forbehold om Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning, da gjennomføringen i norsk rett nødvendiggjør lovendring og innebærer økonomiske konsekvenser, jf. Grunnloven § 26 annet ledd.

1.1 Nærmere om forordningen

Forordning (EU) nr. 98/2013 er en del av EUs handlingsplan mot terror. Å begrense tilgangen til utgangsstoffer for eksplosiver har vært sentralt i EUs

oppfølging av handlingsplanen. Forordningen legger begrensninger på 14 kjemiske stoffer og stoffblandinger (utgangsstoffer) som kan brukes til fremstilling av eksplosiver.

Forordningen fastsetter harmoniserte regler i hele EU/EØS-området som skal begrense tilgang til og bruk av utgangsstoffer for eksplosiver. Utgangspunktet i forordningen er å begrense tilgangen til disse stoffene for privatpersoner, samt sørge for rapportering av mistenkelige transaksjoner gjennom omsetningskjeden. Forordningen gir imidlertid visse valgmuligheter med hensyn til reguleringen av tilgangen til stoffene.

Forordningen oppstiller et krav om at markedsdeltakere skal ha rett til å avvise en mistenkelig transaksjon, og at de skal rapportere om betydelig svinn eller tyveri av utgangsstoffene for eksplosiver. De pålegges videre en plikt til å rapportere mistenkelige transaksjoner til et nasjonalt kontaktpunkt.

Forordningen stiller krav om at medlemsstatene etablerer en ordning for rapportering av mistenkelige transaksjoner av alle de nevnte stoffene. I situasjoner hvor en kjøper oppfører seg mistenkelig, kan markedsdeltakere nekte å selge stoffet til denne personen. Markedsdeltakere er gjennom forordningen forpliktet til å melde mistenkelige transaksjoner videre til et nasjonalt kontaktpunkt. Forordningen forutsetter at det etableres ett eller flere kontaktpunkt for mottak av meldinger om mistenkelige transaksjoner. Kontaktpunktet skal registrere slike meldinger og foreta nødvendige undersøkelser for å få verifisert om transaksjoner, eller forsøk på transaksjoner, er legitime. Betydelig svinn eller tyveri av stoffene skal også rapporteres. I slike tilfeller forutsettes det at de nasjonale kontaktpunktene, når de finner det hensiktsmessig, gjør bruk av Europols system for tidlig varslings, Early Warning System.

Forordningen artikkel 11 forutsetter at landene har regler for å kunne sanksjonere ved overtredelser av forordningens bestemmelser. Det forutsettes at sanksjonene skal være effektive og proporsjonale i forhold til overtredelsen, samt ha en avskrekkende virkning. Forordningen oppfordrer videre landene til å iverksette forebyggende informasjonstiltak.

1.2 EØS-komiteens beslutning

EØS-komiteens beslutning nr. 269/2014 av 12. desember 2014 inneholder en innledning og fire artikler. Det slås fast at europaparlaments- og rådsforordning (EU) 98/2013 av 15. januar 2013 skal innlemmes i avtalens vedlegg II, kapittel XV og XXIX.

1.3 Forholdet til norsk rett

I Norge er utgangsstoffene for eksplosiver som omfattes av forordningen regulert gjennom flere lover og forskrifter ut fra ulike formål og hensyn, blant annet forurensning av det ytre miljø, helse, sikkert arbeidsmiljø og hensynet til mattrygghet. Det er imidlertid ingen helhetlig lovregulering som ivaretar hensynet til at stoffene kan komme på avveie eller havne i urette hender.

Brann- og eksplosjonsvernloven er det primære regelverk når det gjelder vern mot brann og eksplosjon. Loven inneholder både alminnelige plikter til å forebygge brann og eksplosjon samt bestemmelser om sentral og lokal organisering og gjennomføring av brann- og eksplosjonsvernarbeidet. Loven regulerer også forebyggende og beredskapsmessige forhold ved håndtering av en rekke farlige stoffer, herunder brann- og eksplosjonsfarlig stoff, stoffer under trykk og transport av alle typer farlig gods på veg og jernbane.

Det foreslås å implementere selve forordningen i forskrift. Det er imidlertid behov for å foreta enkelte endringer i brann- og eksplosjonsvernloven for å ha tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for en slik forskrift. Det må etableres en forskriftshjemmel som gir myndighet til å legge begrensninger på privatpersoners tilgang til disse stoffene. Videre er det nødvendig med forskriftshjemmel for å kunne regulere virksomheters krav til håndtering av stoffene mv.

Forordning (EU) nr. 98/2013 forutsetter at landene har regler for å kunne sanksjonere ved overtredelser av forordningens bestemmelser. Det forutsettes at sanksjonene er effektive og proporsjonale i forhold til overtredelsen, samt har en avskrekkende virkning. I Prop. 52 L (2014–2015) om endringer i brann- og eksplosjonsvernloven, tolloven og straffeloven 2005 foreslås det at strafferammen for de alvorligste overtredelsene etter brann- og eksplosjonsvernloven heves til hhv. 2 og 6 år. Det foreslås derfor en forskuttet ikrafttredelse av §§ 190 annet ledd og 191 i straffeloven 2005, gjennom en endring

av straffebestemmelsen i brann- og eksplosjonsvernloven § 42 tredje og fjerde ledd. Samtidig foreslås endringer i Straffeloven 2005 for å bringe bestemmelsene på linje med endringene som foreslås i brann- og eksplosjonsvernloven § 42.

Det foreslås en endring i tolloven § 12-1 annet ledd bokstav f om tollmyndighetenes adgang til å utlevere informasjon til politi- og påtalemyndighet. Endringen innebærer at kravene til utlevering av taushetsbelagt informasjon til politi- og påtalemyndighetene endres fra rimelig grunn til mistanke om at det kan foreligge straffbar handling med strafferamme over seks måneders fengsel til «grunn til å undersøke om noen forbereder, begår eller har begått en handling som etter lov kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder». Videre foreslås det samtidig å presisere i bestemmelsen at tollmyndighetene kan gi opplysninger til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) når de nevnte vilkår er oppfylt.

Justis- og beredskapsdepartementet har fremmet Prop. 52 L (2014–2015) med de nødvendige lovendringer i brann- og eksplosjonsvernloven, tolloven og straffeloven 2005. Det vises til egen innstilling om denne saken.

1.4 Konklusjon og tilråding

Forordningen er viktig med hensyn til å begrense tilgangen for privatpersoners adgang til og bruk av stoffer som kan misbrukes til å lage eksplosiver, såkalte utgangsstoffer. Det er også viktig å etablere et system med et nasjonalt kontaktpunkt som skal motta rapportering av mistenkelige transaksjoner og tyveri av disse stoffene. På denne måten vil kontaktpunktet kunne ta nødvendige grep for å etterforske konkrete tilfeller. Terrorangrepet 22. juli 2011 har vist at det er nødvendig å øke samfunnets barrierer på dette området.

Justis- og beredskapsdepartementet tilrår godkjenningen av beslutningen i EØS-komiteen om å endre EØS-avtalen vedlegg II, kapittel V og XXIX ved innlemmelse av forordning (EU) nr. 98/2013 av 15. januar 2013 om markedsføring og bruk av utgangsstoffer for eksplosiver. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lene Vågslid, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Ulf Leirstein, fra Kristelig Folkeparti, Kjell

Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til Prop. 53 S (2014–2015) om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 269/2014 av 12. desember 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 98/2013 om markedsføring og bruk av utgangsstoffer for eksplosiver. Komiteen bemerker at lovendringene som fremkommer av Prop. 52 L (2014–2015), er nødvendige i forbindelse med ratifikasjonen av den nevnte protokollen. Komiteen understreker forordningens formål som er å redusere risikoen for angrep utført ved hjelp av utgangsstoffer for eksplosiver og på denne måten forbedre borgernes sikkerhet. For øvrig viser komiteen til Prop. 53 S (2014–2015), som er dekkende for komiteens syn.

3. Utenriks- og forsvarskomiteens merknader

Komiteens utkast til innstilling ble 17. mars 2015 oversendt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse. Utenriks- og forsvarskomiteen opplyste i brev av 25. mars 2015 at de sluttet seg til justiskomiteens innstilling og ikke hadde ytterligere merknader.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 269/2014 av 12. desember 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 98/2013 om markedsføring og bruk av utgangsstoffer for eksplosiver.

Oslo, i justiskomiteen, den 14. april 2015

Hadia Tajik

leder

Jorodd Asphjell

ordfører

